

**ÚSTAVNÍ SOUD
ANALYTICKÝ ODBOR**

OČKOVÁNÍ JAKO PODMÍNKA PŘIJETÍ DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

Analytický odbor byl dotázán, zda se ve vybraných zemích při přijímání do předškolních zařízení sleduje očkování dítěte a zda k tomu existuje judikatura s ústavněprávním přesahem. Analytický odbor za tímto účelem provedl výzkum relevantních právních úprav, judikatury a oslovil příslušné orgány vybraných zemí.

FRANCIE

Otázka, zda je očkování proti některým nemocem povinné pro vstup dítěte do školky, je ve Francii řešena přímo čl. L-3111-2 zákona o veřejném zdraví (dále jen „zákon“), podle něhož jsou očkování proti záškrtu a tetanu povinná, ledaže by byla uznána zdravotní kontraindikace. Tato očkování musí být uskutečněna současně (a to ve věku 18 měsíců, jak vyplývá z čl. R 3111-2 zákona). Z tohoto ustanovení inkriminovaného zákona dále plyne, že osobní odpovědnost za naplnění této povinnosti nesou ti, kdo mají vůči dítěti (a) rodičovskou odpovědnost nebo (b) ho mají v opatrovnictví. Potvrzení, že ji vykonali, je třeba předložit při přijetí do jakékoliv školy (tj. i školky), jeslí, prázdninového tábora či jakékoliv dalšího sdružení dětí. Konkrétní podmínky praktikování očkování proti záškrtu a tetanu stanoví dekret.

V literatuře bývá upozorňováno, že přes odlišné znění (absenci výslovné povinnosti předložit potvrzení pro přijetí) je třeba toto potvrzení předložit i v případě dětské obrny (k ní viz čl. L-3111-3). Specifikem v jejím případě je ovšem to, že nemůže být odmítnuto přijetí dítěte v případě, že toto zatím dostalo pouze první očkování (k prvnímu očkování má dojít do 18 měsíců věku dítěte, navazující sada očkování končí ve věku 13 let). Z čl. L-3112-1 posléze vyplývá povinnost očkování proti tuberkulóze, za něž nesou odpovědnost – obdobně – ti, kdo mají vůči dítěti rodičovskou odpovědnost nebo ho mají v opatrovnictví (suspenzi této povinnosti pak upravuje dekret n° 2007-1111 ze 17. 7. 2007). Úpravu vlastního průběhu očkování upravují čl. R-3111-8 a násl. zákona.

Zákon ze dne 22. 2. 2007, který reformoval ochranu dítěte, vedl ke zvýšení sankcí, jež jsou aplikovány za situace, kdy není respektována povinnost nechat dítě očkovat. Povinností je nyní zaplatit buď pokutu 3750 euro, či hrozí 6 měsíců vězení (čl. 27, resp. čl. L 3116-4). Z čl. R 3116-1 pak vyplývá, že porušení článku L. 3111-1 až L. 3111-3 lze stíhat do 10 let věku dítěte v případě očkování proti záškrtu a tetanu a do 15 let věku dítěte v případě očkování proti dětské obrně. Takto tvrdý postih není akceptovatelný toliko za situace, kdy existuje možnost vyhnout se této povinnosti předložením zdravotní kontraindikace. Platnosti potvrzení o kontraindikacích byla ve Francii od 60. let věnována mimořádná pozornost, posléze byla ovšem jejich platnost přímo reglementována zákonem. Jejich platnost byla již dříve plodem judikatury správních soudů z Lille (případ Véron z roku 1963), Rennes (případ školy v Morbihanu z roku 1971), Grenoblu (1977), Paříže (případ Courdray z roku 1987), Pau (případ Courty z roku 1994) a poslední případ z roku 2001 též z Pau (případ Sydor). Platí, že všechna očkování i kontraindikace (a to jak dočasné, tak trvalé) musí být mj. uváděny v kartotéce vakcinací každého dítěte (čl. R 3111-8).

Pro naši analýzu je rozhodující skutečnost, že přijetí dítěte do jakéhokoliv dětského zařízení (tj. i předškolního zařízení) vyžaduje předložení zdravotního deníku nebo jiných dokumentů popisujících zdravotní situaci dítěte s ohledem na povinná očkování. V případě jejich absence jsou povinná očkování provedena ve lhůtě tří měsíců od jejich přijetí do školy (čl. R-3111-17

zákona o veřejném zdraví). Z toho lze dovozovat, že předmětná tříměsíční lhůta nepočíná běžet od samotného zápisu do školního zařízení, nýbrž od jeho přijetí. Dítě tak musí být přijato, přestože by jeho situace neodpovídala tomu, co je stran povinného očkování vyžadováno zákonem, zároveň však musí dojít v uvedené lhůtě k uvedení souladu skutečnosti s právní normou. Ústavní otázkou se však otázka proočkování nestala.

Zdroje:

www.alis-france.com/.../precision_contre_indications

<http://www.conseil-constitutionnel.fr/>

<http://www.education.gouv.fr/>

<http://www.infovaccin.fr/>

<http://www.legifrance.gouv.fr/>

NĚMECKO

A. Povinnost očkování

Ve Spolkové republice Německo neexistuje žádné povinné očkování. Poslední zákonné povinné očkování proti neštovicím bylo zrušeno v roce 1983. V současné době tedy na spolkové úrovni neexistuje žádný zákon, který by stanovil povinnost očkovat. V jednotlivých spolkových zemích však existují tzv. vyšší zdravotní úřady (*Oberste Gesundheitsbehörden*), které mají v každé spolkové zemi jiný název (např. v Bavorsku – *Bayerisches Staatsministerium für Gesundheit und Pflege*, ve spolkové zemi Berlín – *Senatsverwaltung für Gesundheit und Soziales*, apod.) a které vydávají pouze obecná doporučení k očkování, a to na základě § 20 odst. 3 zákona o ochraně proti infekcím (*Gesetz zur Verhütung und Bekämpfung von Infektionskrankheiten beim Menschen*, tzv. *Infektionsschutzgesetz*).

Tato obecná doporučení vychází ze závěrů a doporučení Stálé očkovací komise (STIKO), která je zřízena při Institutu Roberta Kocha (RKI). I přes neexistenci povinného očkování je proočkování u dětí ca. 90 %¹. V příloze uvádíme vzor takového doporučení pro kojence a děti, které převzal příslušný bavorský zdravotní úřad, tj. *Bayerisches Staatsministerium für Gesundheit und Pflege* (viz přílohu č. 1), resp. komplexní doporučený očkovací kalendář lze najít [zde](#). Pro informaci lze jen doplnit, že citované ministerstvo pro zdravotnictví a péči ostartovalo nedávno velkou kampaň za očkování proti spalničkám (blíže [zde](#)).

Očkování může být nařízeno jen v ojedinělých epidemiologicky závažných případech podle § 20 odst. 6 zákona o ochraně proti infekcím (*Infektionsschutzgesetz*). Podle tohoto ustanovení je ministerstvo zdravotnictví zmocněno se souhlasem Spolkové rady k vydání vyhlášky, již lze nařídit ohrožené skupině obyvatel povinné očkování v případě výskytu přenosného onemocnění s těžkým průběhem a hrozbou rozšíření. V tomto případě může být omezeno právo na nedotknutelnost tělesné integrity zakotvené v čl. 2 odst. 2 Základního zákona (GG).

B. Očkování jako podmínka přijetí dítěte do mateřské školy

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, ve Spolkové republice Německo neexistuje na spolkové úrovni povinnost být očkován. Pokud se týká problematiky podmínek přijetí dítěte do předškolních a školních zařízení s ohledem na absolvovaná očkování u dětí, je tato problematika právně regulována na úrovni jednotlivých spolkových zemí (viz konkurující zákonodárství podle čl. 74 GG), těch je však šestnáct. S ohledem na rozsáhlou a roztržitou zem-

¹ http://www.navigator-medizin.de/eltern_kind/die-wichtigsten-fragen-und-antworten/impfungen/impfen-ja-oder-nein/467-gibt-es-in-deutschland-eine-impfpflicht.html

ské právní úpravy lze demonstrativně uvést, že v některých spolkových zemích je vyžadována pouze vstupní lékařská prohlídka před přijetím dítěte do předškolního zařízení (např. spolkové země Bavorsko, Baden – Württemberg); jinde – např. v Hesensku existuje zemský zákon o ochraně zdraví dětí (Kindergesundheitsschutz-Gesetz ze dne 14. 12. 2007), který v ustanovení § 2 ukládá rodičům povinnost před nástupem jejich dětí do společenských zařízení (*Gemeinschaftseinrichtungen*)² předložit lékařské potvrzení o tom, že jejich dítě absolvovalo vzhledem k věku a jeho zdravotnímu stavu všechna veřejně (obecně) doporučená očkování, nebo musí rodiče písemně prohlásit, že neudělují souhlas k určitým očkováním svého dítěte.³

Z relevantní judikatury zemských správních soudů⁴:

Správní soud Berlín (VG Berlin), usnesení ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. VG 3 L35.10

Děti, které nejsou očkovány proti spalničkám, mohou být přechodně vyloučeny z vyučování, neboť zájem na školní docházce musí ustoupit před hrozbou smrtelného průběhu onemocnění.

Správní soud Hannover (VG Hannover), rozsudek ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 7 A 3697/07

Čtyřdenní zákaz vstupu do školy nařízený místním zdravotním úřadem žákovi, jenž nebyl očkován proti neštovicím, byl protiprávní. Fakt, že v sousední škole se vyskytl ojedinělý případ spalniček (u žáka z infikované rodiny), neopravňovala zdravotní úřad k tomu, aby na škole, kde nebyl zaznamenán žádný výskyt onemocnění, zakázal vstup jinému žákovi, který se odmítl očkování – v rámci odstartované očkovací kampaně na jeho škole – podrobit. Navíc zdravotní úřad neprovedl žádné šetření, zda mohli tito dva žáci přijít do kontaktu.

Vrchní správní soud Dolní Sasko (Niedersächsisches Obergerverwaltungsgericht), rozsudek ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. 13 LC 198/08

Vyskytne-li se v určité oblasti větší koncentrace onemocnění spalniček, nemůže být na zdravotního – avšak neočkovaného – žáka nazíráno jako na podezřelého z nákazy, a to bez dalších věcných šetření jeho imunitnímu stavu. Zákaz vstupu do školy pro něj je protiprávní.

RAKOUSKO

A. Povinnost očkování

V současné době neexistuje v Rakousku žádné povinné očkování. Zákon o ochranném očkování proti neštovicím č. 156/1948 (*Bundesgesetz über Schutzimpfungen gegen Pocken*) byl zrušen zákonem č. 583/1980 ze dne 15. 12. 1980, a to ke dni 31. 12. 1980. Spolkové ministerstvo zdravotnictví vydává ve spolupráci s experty z Národního očkovacího grémia (*Nationales Impfgremium*) pouze doporučený očkovací plán, jehož aktuální znění lze nalézt [zde](#).

² Mezi tato zařízení patří ve smyslu § 33 spolkového zákona o ochraně proti infekcím (*Infektionsschutzgesetz*) zejména jesle, mateřské školy, školy, dětské tábory apod.

³ Ustanovení § 2 Kindergesundheitsschutz-Gesetz zní: Teilnahme an empfohlenen Schutzimpfungen: Personensorgeberechtigte eines Kindes, das Gemeinschaftseinrichtungen im Sinne des § 33 des Infektionsschutzgesetzes vom 20. Juli 2000 (BGBl. I S. 1045), zuletzt geändert durch Gesetz vom 28. Juli 2011 (BGBl. I S. 1622), besucht, haben vor der Aufnahme in die Einrichtung durch Vorlage eine ärztliche Bescheinigung nachzuweisen, dass das Kind alle seinem Alter und Gesundheitszustand entsprechenden öffentlich empfohlenen Schutzimpfungen erhalten hat, oder schriftlich zu erklären, dass sie eine Zustimmung zu bestimmten Impfungen nicht erteilen.

Tato skutečnost byla analytikem ověřena v praxi, a to dotazem na příbuzné a známé v uvedených spolkových zemích. V Hesensku byl pro neočkované dítě opravu velký problém s umístěním v tzv. Kita (Kindertagesstätte), neboť nesplňovalo podmínky dle leg. cit. (§ 2 Kindergesundheitsschutz-Gesetz). Přijetí závisí na benevolentnosti toho kterého předškolního zařízení.

⁴ Všechna rozhodnutí jsou dostupná na webové stránce: <http://www.kostenlose-urteile.de>

Bezplatný očkovací program pro děti do 15. let byl v Rakousku zaveden v roce 1988, a to z iniciativy tehdejší ministryně zdravotnictví E. Hostach, pro starší děti existují tzv. školní očkovací akce (*Schulimpfungsaktionen*). Dne 14. 1. 2014 odstartoval současný ministr zdravotnictví A. Stöger masivní kampaň za očkování proti neštovicím („očkování je aktem solidarity“), které jsou spolu se zarděnkami stálou hrozbou, tak aby byl naplněn plán WHO do roku 2015 tato onemocnění zcela eliminovat. Blíže k tomu [zde](#). Školní očkovací akce či školní očkování (*Schulimpfung*) nejsou aktem státní moci, byť je provádí tzv. úřední lékař (*Amtsarzt*) – viz rozsudek Nejvyššího soudního dvora (OGH) ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 1Ob271/06v.

B. Očkování jako podmínka přijetí dítěte do mateřské školy

Vzhledem k tomu, že v Rakousku není očkování povinné, není ani podmínkou pro vstup dítěte do (mateřské) školy. Právní úprava týkající se podmínek přijetí je opět v legislativní kompetenci jednotlivých spolkových zemí. Demonstrativně lze uvést, že zákon o mateřských školách a jeslích spolkové země Tyrolsko (*Tiroler Kindergarten – und Hortgesetz* LGBI. Nr. 14/1972 z 24. 11. 1972), který v § 24 upravuje podmínky přijetí dítěte, nestanovuje žádnou povinnost vstupní lékařské prohlídky či předložení očkovacího průkazu. Naopak § 25 leg. cit. hovoří o tom, že rodiče (zákonní zástupci) dítěte jsou povinni neprodleně oznámit výskyt infekčního onemocnění u dítěte či v rodině dítěte řediteli mateřské školy a po dobu hrozby nakažení ostatních dětí či personálu mateřské školy mu zamezit vstup do tohoto zařízení.

ŠPANĚLSKO

Ve Španělsku není stanovena obecná očkovací povinnost, veškeré očkování je tedy dobrovolné. Na národní úrovni nicméně existuje seznam doporučených očkovaní. Jelikož však oblast zdravotnictví s výjimkou obecné koordinace spadá do kompetence jednotlivých autonomních společenství (viz a contrario čl. 149 odst. 1 bod 16 Ústavy), vydává každé svůj vlastní očkovací kalendář. Snahy sjednotit očkování dětí do 14 let vyústily v dohodu Meziregionální rady Národního systému zdravotnické péče (*Consejo Interterritorial del Sistema Nacional de Salud*)⁵, pro tuto věkovou kategorii je tudíž od 1. 1. 2014 na celém území Španělska platný unifikovaný očkovací kalendář. V současnosti jsou v něm zahrnuta očkování proti tetanu, záškrtu, černému kašli, onemocnění způsobeným *Haemophilus influenzae* typu B, dětské obrně, žloutence typu B, meningokoku typu C, spalničkám, příušnicím, zarděnkám, planým neštovicím a lidským papillomavirům (HPV), přičemž je přesně stanoveno, v jakém věku dítěte má dojít k aplikaci jednotlivých dávek. Uvedená očkování jsou hrazena z veřejných zdrojů.

Oblast vzdělávání je až na výjimky (zejména v oblasti terciárního vzdělávání – viz čl. 149 odst. 1 bod 30 Ústavy) taktéž v kompetenci autonomních společenství, tudíž ani ohledně předškolního vzdělávání ve Španělsku neexistuje jednotná úprava. V rámci rešerše však bylo zjištěno, že před přijetím do předškolního zařízení bývá zpravidla vyžadováno předložení dokladu o zdravotní způsobilosti dítěte. Nicméně zdá se, že proočkovanosť jako podmínku přijetí mohou vyžadovat pouze soukromá zařízení.⁶

V Brně dne 4. 3. 2014

⁵ Dokument je dostupný zde: <https://www.boe.es/boe/dias/2013/08/06/pdfs/BOE-A-2013-8700.pdf>

⁶ GARCÍA RUIZ, Y. ¿Vacunaciones obligatorias de menores contra la voluntad de los padres? Dostupné [zde](#).